

De gemeenteraad van Wijchen

19 7 24544 Bedrijfsvoering

Informatienota

Informatienota circulair inkopen naar aanleiding van Raadsnotie 5 juli 2018 (18.2.18719) met als eerste indiener Björn Derksen

Wijchen, 18 december 2018

Geachte leden van de raad,

Wat is de kernboodschap?

Circulair inkopen biedt kansen. Het gebeurt in de gemeente Wijchen nog in beperkte mate. Goede inbedding in het beleid moet de komende periode gestalte krijgen. Met de komst van meer kennis over inkoop zou dit een impuls moeten krijgen. Voorbeelden van andere gemeenten zijn voorhanden. Maar omdat het circulair inkopen overal nog in de kinderschoenen staat, zijn die voorbeelden niet één op één over te nemen. Er zijn wel een aantal 'quick wins' op het gebied van circulair inkopen te formuleren.

Waarover wil je informeren?

Het college wil u informeren over de stand van zaken met betrekking tot circulair inkopen in onze gemeente. Het sluit aan bij onze ondertekening van het Nationaal Grondstoffenakkoord, waarin afspraken zijn gemaakt om de Nederlandse economie te laten draaien op herbruikbare grondstoffen. Het vormt tevens een onderdeel van 'Samen naar een duurzaam Wijchen' waarin activiteiten staan opgesomd op het gebied van duurzaam inkopen en circulariteit.

Wat is de aanleiding voor deze informatie?

Op 5 juli 2018 dienden de fracties van het CDA, PVDA, VVD, en Kernachtig Wijchen een motie over circulair inkopen in. De raad heeft deze motie aangenomen. Zie 18 2 18719. In deze motie verzoeken de indieners het college om:

1. een onderzoek te doen naar circulair inkopen en
2. dit in te voeren wanneer dit redelijkerwijs mogelijk is;
3. bij een positieve uitkomst van het onderzoek in een raadsnota aan te geven hoe circulair inkopen kan worden ingebed in het inkoopbeleid van de gemeente, en jaarlijks via de regulier controlecyclus de raad te informeren over de stand van zaken

1. Het onderzoek naar circulair inkopen

Wat is circulair inkopen?

Intentie bij circulair inkopen is om een hoogwaardig hergebruik van de grondstoffen, materialen en componenten te realiseren.

Bij de keuze voor een product beoordeel je de impact op milieu, mens en economie. Hoe beter de aanbieder dat doet, hoe hoger de circulaire waarde. Bij circulair inkopen draait het dus niet alleen om financiële waarde voor een organisatie (inkoopkosten), maar ook om waardebehoud en hoogwaardig hergebruik van producten, componenten en materialen, en om het samen ontwerpen van een optimale product/dienst-combinatie voor de opdrachtgever.

Wat doen we al?

In 2017 is de Nota Inkoop- en Aanbestedingsbeleid van de gemeente Wijchen vastgesteld. Hierin wordt het inkoopproces inzichtelijk en transparant gemaakt door de doelstellingen, uitgangspunten en kaders te schetsen waarbinnen de inkoop van werken, leveringen of diensten in de Gemeente Wijchen plaatsvindt. Aan duurzaam inkopen werd in de nota wel aandacht geschonken. Aan circulair inkopen nog niet. Wel is de afgelopen jaren een stap gezet in de interne milieuzorg door duurzaam inkopen van kantoorbenodigdheden en energie, vermindering van het energie- en waterverbruik en afvalscheiding binnen de kantoororganisaties. Hierdoor is een bijdrage geleverd aan de vermindering van de milieubelasting van de gemeentelijke organisatie.

Circulair inkopen past in de bredere aanpak rondom duurzaamheid van de gemeente Wijchen en de werkorganisatie. Het sluit aan bij 'Samen naar een duurzaam Wijchen'. Daarin is als doel voor 2023 de bredere aanpassing van het inkoopbeleid opgenomen. Bovendien past het bij 'Ons groene gezicht'.

We hebben steeds meer oog voor circulariteit. Zo is bijvoorbeeld in bijlage 1 bij de beslisnota voor de Raad over Tussen Kasteel en Wijchens Meer (Z/18/019936) de eis geformuleerd, dat 'het materiaal dat uit het gebied vrijkomt zoveel mogelijk moet worden hergebruikt'. Aan de concretisering daarvan wordt aandacht besteed bij ambitiepijler 4. In 'Onderweg naar een duurzaam Wijchen', het milieubeleidsplan 2018-2021 (18 1 1048a en b), valt te lezen dat 'milieubelasting zoveel mogelijk wordt voorkomen en circulariteit (hergebruik) het uitgangspunt is'. 'Nieuwe' integrale thema's zoals circulaire economie krijgen hierin bijzondere aandacht.

Ook op regionaal niveau timmeren we aan de weg. Onlangs won de regio Arnhem-Nijmegen de ABN-AMRO Circular Economy Award 2018.

Voorbeelden bij andere gemeenten

- Wageningen.

Hier staan of stonden 6 circulaire projecten in de steigers, elk in een eigen stadium en met eigen oplossingen. Voorbeelden zijn het interieur van het nieuwe gemeentehuis, trapliften, sportcomplexen. Men werkt hierbij veelal met de door Rendemint ontwikkelde matrix. Dat is een transitietool voor duurzaam inkopen en aanbesteden.

- Brummen.

De gemeente Brummen wilde een nieuw gemeentehuis, maar in verband met het proces van gemeentelijke herindeling wisten ze niet hoelang ze precies een nieuw gemeentehuis nodig zouden hebben. Daarom is er in samenwerking met de leveranciers een gemeentehuis gebouwd waarvan de verschillende onderdelen makkelijk te demonteren zijn. Daarbij zijn de materialen vastgelegd in een materialenpaspoort.

- Nijmegen.

Als eerste gemeente in Nederland gebruikte Nijmegen circulair beton bij de aanleg van een parkeerterrein. Daarnaast stelt men 15% circulair beton bij bestrating als harde eis. Bovendien maken ze zoveel mogelijk gebruik van een 'gesloten grondbalans'. Dat

wil zeggen dat grond die bij een bepaald project vrijkomt in hetzelfde projectgebied moeten worden hergebruikt.

- Enschede.

De gemeente wil het circulair inkopen versnellen en heeft alle inkoopprocessen ingericht om dit mogelijk te maken. Zo ook de aanbesteding voor circulair kantoorinterieur van de gemeente in 2017. Bij de aanbesteding stond niet de prijs maar de langetermijnvisie van de marktpartijen op circulaire kantoorinrichting, nieuwe verdienmodellen en een inclusieve samenleving centraal. De gemeente vroeg ook om materialenpaspoorten van producten. Hiermee kan de circulariteit van materialen geverifieerd worden

- Zevenaar.

Zevenaar heeft de aanleg van een circulair fietspad aanbesteed, waarbij gebruik gemaakt is van grasfalt en grasbeton. Hierbij is op een innovatieve manier samengewerkt zowel binnen de organisatie als met partijen daarbuiten. Zo is de financiering in overleg met de opdrachtgever anders vormgegeven; circulair is immers vaak juist duurder in aanschaf, maar goedkoper over de levensduur. Ook is goed samengewerkt met marktpartijen door het proces heen: er is een uitgebreide marktconsultatie geweest, en ook na afloop zijn de resultaten via een symposium met de markt gedeeld. Er zijn filmpjes beschikbaar op YouTube. Tot slot is samen met de Radboud Universiteit een criteriamodel ontwikkeld, om het ambitieniveau te kunnen bepalen en ook de aanbiedingen uit de markt te kunnen beoordelen op deze ambitie. Om deze redenen won Zevenaar in 2018 de KoopWijsPrijs van de rijksoverheid. Zie bijvoorbeeld: <https://www.youtube.com/watch?v=xvAaJ3n1Feo>.

In algemene zin valt op te merken dat het circulair inkopen voor zowel de inkoopende partij als de leverancier een nieuw, onontgonnen, terrein is. Veelal kiezen gemeenten ervoor om met pilots ervaring op te doen met circulair inkopen.

2. Wanneer zou circulair inkopen redelijkerwijs ingevoerd kunnen worden.

Mogelijke quick wins Wijchen

- Het creëren van een circulaire mindset bij de ambtelijke organisatie. Zie het Wageningse voorbeeld: <https://www.youtube.com/watch?v=jF27H5c6FDQ>.
- Het opleiden van medewerkers om circulaire principes toe te passen op hun inkoop- en aanbestedingsprocessen, zoals deze bijvoorbeeld verzorgd wordt door de PIANOo Circulair Inkopen Academy: <https://www.youtube.com/watch?v=kmFV-zsfBsA>.

Bij het creëren van de juiste mindset zal de aan te stellen adviseur inkoop een belangrijke rol vervullen.

Wat zouden we op langere termijn kunnen doen en welke financiële winst valt daarbij te behalen?

De kansen die de circulaire economie biedt voor Nederland worden steeds duidelijker. Recent onderzoek van onder meer TNO toont aan dat er in Nederland jaarlijks tenminste €7 miljard te verdienen valt, ruim 50.000 banen gecreëerd kunnen worden en de milieu-impact sterk gereduceerd kan worden. Zie het filmpje heroverwegen van de vooruitgang: <https://www.youtube.com/watch?v=OSfnd4G2KFg>.

Serius invulling geven aan circulair inkopen vergt tijd. En de kost gaat voor de baat uit. Op langere termijn neemt de impact toe. Circulaire producten zijn vaak wat duurder in aanschaf maar dat verdient zich terug door lagere onderhoudskosten, een langere levensduur en/of een hogere restwaarde.

Het advies is om te kiezen voor een of meerdere pilots rondom kansrijke aanbestedingen per inkoopcategorie. Daarmee zouden we kunnen gaan oefenen en ervaring op kunnen doen. Dit al dan niet in regionaal verband. Productgroepen waar relatief veel grondstoffen en/of CO2-reductie te verwachten is, zijn onder meer energie, catering, gebouwen, grond-, weg- en waterbouw, ICT, kantoorinrichting, vervoer, bedrijfskleding en zorg. Met de inkoop van deze productgroepen hebben we als gemeente veel van doen.

3. Het vervolg, gegeven de positieve uitkomsten van het onderzoek

In professionalisering van het inkoop- en aanbestedingsproces zal de komende jaren geïnvesteerd worden. Als eerste stap zal in het eerste half jaar van 2019 werving van een adviseur inkoop plaatsvinden. Dat zal er toe leiden dat het circulair inkopen ingebed zal worden in ons inkoop- en aanbestedingsbeleid. In een aparte paragraaf zal dan aangegeven worden in welke situaties we circulair inkopen. Ook de monitoring van het verloop van het circulaire inkoopproces, en de financiële consequenties ervan, verdienen hierin een plaats. Hetzelfde geldt voor het periodiek informeren van de raad.

Het is ook nadrukkelijk onze ambitie om bij de aanbesteding van 'Tussen kasteel en Wijchens Meer' nadrukkelijk een plaats te geven aan circulariteit:

- In dit grote project zal een groot percentage van de te realiseren panden losmaakbaar moet zijn. Daardoor kunnen bouwdelen, wanneer het pand zijn functie verliest, gemakkelijker hergebruikt worden. Dat geeft naast een milieuvoordeel ook een financieel voordeel. De delen worden immers niet afgeschreven maar kunnen een tweede of derde leven krijgen.
- Verder gaan we ook voorschrijven dat een deel van de materialen hergebruikte materialen moeten zijn.
- Tot slot gaan we ook werken met 'grondstoffenpaspoorten'. Hierdoor weten we welke materialen in een gebouw worden gebruikt. Daardoor kunnen ze later weer als grondstof ingezet kunnen worden. Daarnaast weten we dan welke materialen worden toegepast en kunnen de milieubelastende materialen uitsluiten.

Communicatie

- We communiceren, in eerste instantie intern, over mogelijke projecten met circulaire inkoop.
- De raad wordt jaarlijks geïnformeerd.

Bijlagen

Samenvatting

Circulair inkopen is een onderwerp dat aandacht verdient. Het dient op termijn zeker onderdeel uit te maken van ons inkoop- en aanbestedingsbeleid. We doen hier ervaring mee op in pilots.

0 budgethouder
0 FIN

☐ Kopie verstrekken aan FIN

Burgemeester en wethouders van Wijchen,
De secretaris, De burgemeester,